

Шифр роботи – «ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ»

НАУКОВА РОБОТА

на тему:

**«ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІКИ:
СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПРАКТИКА В УКРАЇНІ»**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА РІВНЯ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІКИ.....	5
1.1. Сутність та зміст податкового навантаження.....	5
1.2. Методи оцінювання податкового навантаження.....	8
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ І ЇЇ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК В НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА ГЛОБАЛЬНОМУ МАСШТАБІ.....	13
2.1. Оцінка податкового навантаження в Україні.....	13
2.2. Порівняння податкового навантаження в Україні та країнах світу.....	17
РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ.....	23
3.1. Інструменти мінімізації податкового навантаження.....	23
3.2. Механізми побудови ефективної системи регулювання податкового навантаження в умовах цифрової економіки.....	27
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
ДОДАТКИ.....	35

ВСТУП

Актуальність теми. Рівень податкового навантаження є важливим для держави, адже він встановлює умови фінансового і соціально-економічного розвитку країни. Сьогодні податкова система України є не досконалою і не стабільною, що не покращує розвиток вільного підприємництва, а навпаки сприяє його тінізації і знижує загальний рівень економічного розвитку держави. Одним із актуальних питань для економіки України є проблеми формування податкової системи, регулювання та оптимізації податкового навантаження.

Дослідженню проблем організації та методології формування податкового навантаження приділили увагу у своїх працях провідні вчені-економісти: Барабаш Л. В., Барулин Ю.М., Біла І.С., Бойко А.А., Дропа Я.Б., Кірдіна О.Г., Крисоватий А.І., Майбуrows І.А., Маршалок Т.Я., Онуфрик М.С., Орищин Т. М. та інші.

Метою дослідження є визначення сутності податкового навантаження, розгляд різних методів визначення податкового навантаження на макrorівні і на мікрорівні, оцінка податкового навантаження в Україні та зарубіжних країнах, перегляд рекомендацій щодо його оптимізації.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішення наступних завдань:

- розкрити сутність і зміст податкового навантаження;
- дослідити методи аналізу податкового навантаження;
- провести аналіз податкового навантаження в Україні;
- порівняти податкове навантаження в Україні та інших країнах;
- встановити шляхи оптимізації податкового навантаження.

Об'єктом дослідження є податкове навантаження в Україні та світі.

Методи дослідження. У роботі використані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: спостереження, аналіз, синтез, зіставлення, узагальнення, порівняння.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в постановці проблеми дослідження, подальшому вирішенню та деталізації дослідження оптимізації податкового навантаження суб'єктів економіки в національному та глобальному масштабі.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати наукової роботи пройшли апробацію на I Регіональній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Концептуальні засади організації та методики обліку, аналізу, оподаткування та аудиту суб'єктів ринку в умовах новітніх інформаційних технологій та розвитку консалтингу» (м. Тернопіль, 27-28 жовтня 2020 р.). Рекомендації наукової роботи використовуються в навчальному процесі Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя при викладанні дисципліни «Податкові розрахунки та контроль». Наукова робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи ТНТУ за темою: «Теорія та методологія бухгалтерського обліку суб'єктів ринку в умовах цифрової економіки».

Структура наукової роботи. Наукова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел і додатків. В роботі містяться формули, таблиці і рисунки. Список використаних джерел містить 21 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА РІВНЯ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІКИ

1.1. Сутність та зміст податкового навантаження

В умовах ринкової економіки податки є одним з найважливіших важелів впливу держави на економічні процеси, вони слугують тими «кровоносними артеріями», через які відбувається фінансове наповнення бюджетів різних рівнів для реалізації життєво важливих функцій держави [12, с. 1]. Саме через розвиток і постійні зміни для вдосконалення економіки країни роль податків з кожним роком збільшується, тому, потрібно зазначити, що без них не можливе життя країни.

Через важливість і необхідність податків створюється податкова політика, яка повинна бути інструментом для створення в країні стабільної системи оподаткування. Податкова політика будується так, щоб виконати базову функцію податків – фіскальну, але і не створювати дискомфорту для розвитку бізнесу в державі, стимулювати внутрішні та зовнішні інвестиції, а також збільшувати конкурентоспроможність національних підприємств на міжнародних ринках.

Податкове навантаження відображає вплив податкової системи на економічну діяльність країни. В деяких документах можна знайти деякі поняття, які мали б те ж значення, а саме: «податковий тягар», «податковий тиск», «податковий прес» і т. ін. Всі ці слова є синонімами і мають однакове призначення – охарактеризувати вплив податкової політики на економіку держави.

Термін «податкове навантаження» вводили одночасно з терміном «податки», але, потрібно зауважити, що досі немає єдиного загальноприйнятого визначення цього терміну. Також, цікавим є те, що в Україні і в Росії в

офіційних документах переважно вживають термін «податкове навантаження», а ось у західних країнах частіше зустрічається поняття «податковий тягар (тиск, прес)».

Так як, загальноприйнятого визначення терміну «податкове навантаження» не має, тому науковці трактують його по своєму. Значення даного терміну можна краще зрозуміти через його сутність.

Сутність податкового навантаження держави розглядається з двох сторін: якісної і кількісної (рис. 1.1) [27, с. 768].

Рис. 1.1. Сутність податкового навантаження

Якісна характеристика податкового навантаження визначає рівень ефективності втручання держави в підприємницьку діяльність через податкову систему.

Податкове навантаження можна розглянути як на макрорівні, так і на мікрорівні. На макрорівні податкове навантаження відображається через

кількісне вимірювання сукупного впливу податків на джерела їх сплати, а на мікрорівні – на окремих суб'єкт господарювання (підприємство чи домогосподарство). В деяких джерелах можна знайти оцінку податкового навантаження на мезорівні, що визначається як вплив на економіку регіону чи його населення. Різні погляди на це питання дали підстави для аналізу думок вчених в літературних джерелах (додаток А).

На основі аналізу думок вчених можна виділити декілька підходів до визначення поняття «податкове навантаження» (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Підходи до визначення поняття «податкове навантаження»

Отже, дана тема активно вивчається вченими вже дуже давно з метою створення ефективнішої податкової системи. Проаналізувавши вище зазначені пояснення терміну «податкове навантаження», можна підсумувати, що дане поняття є швидше якісною, ніж кількісною характеристикою, адже відображає ефект впливу податків на різні рівні економіки. В цілому вважаємо, що поняття «податкове навантаження» являє собою процес податкової політики держави щодо сплачених податкових платежів в бюджет та рівень їх впливу на отримані блага населення й суб'єктів господарювання.

Важливо зазначити про обернену залежність між податковим навантаженням та податковою стабільністю (рис. 1.3). Оскільки більший рівень податкового навантаження на населення й суб'єктів господарювання негативно впливає на податкову стабільність держави. Зворотній процес сприяє підвищенню податкової стабільності.

Рис. 1.3. Вплив податкового навантаження на податкову стабільність держави

Тому важливим завданням держави є встановлення оптимального рівня податкового навантаження на усіх рівнях економіки з метою забезпечення податкової стабільності.

1.2. Методи оцінювання податкового навантаження

Незважаючи на те, що податкове навантаження відіграє дуже важливу роль для розвитку країни, на даний час не має загальноприйнятого методу його визначення і тому й відсутня офіційна статистика даного показника. Але, звичайно, є певні дані за якими можна визначити податкове навантаження на окремі види діяльності. Існує досить широкий спектр уявлень про методи оцінки та показники податкового навантаження. Узагалі, більшість визначень поняття «податкове навантаження» обмежується алгоритмом його обчислення [23, с. 116].

Методологічною основою аналізу податкового навантаження є загальна схема макроекономічного обороту, на якій ґрунтується система національних рахунків. Кругообіг доходів і витрат суб'єктів економіки пов'язаний із

стягненням податків на різних його стадіях – виробництва, утворення, розподілу і перерозподілу доходів [23, с. 116].

Відсутність загального методу обчислення податкового навантаження спричинила певні суперечки між науковцями і посилила їхній хист до винайдення цієї формули.

Визначення податкового навантаження важливе не тільки на рівні держави, але й суб'єкта господарювання. Це потрібно для того, щоб краще оцінити власне податкове навантаження і знайти законні шляхи його оптимізації. Саме тому, потрібно розглядати методи визначення податкового навантаження як на макрорівні, так і на мікрорівні.

Доволі розповсюдженою для визначення податкового навантаження на макрорівні є податковий коефіцієнт. Ця методика вважається міжнародною і легкою для використання:

$$K_{\Pi} = \frac{\Pi}{\text{ВВП}} \quad (1.1)$$

де:

- K_{Π} – податковий коефіцієнт;
- Π – сума усіх сплачених податків;
- ВВП – валовий внутрішній продукт.

Незважаючи на те, що цей метод використовують більшість провідних країн світу, в Україні він має декілька особливостей, а саме: рівень податкового навантаження у вітчизняній практиці визначається як відношення суми податкових надходжень до виробленого ВВП, а на Заході з цією метою використовується валовий національний продукт (ВНП), який відрізняється від ВВП на отримані за кордоном резидентами відсотки, прибутки і дивіденди.

Для визначення податкового навантаження на макрорівні також доволі відомими є методи, запропоновані Кушнірчуком Ю. М. [20, с. 163] (табл. 1.1.).

Таблиця 1.1

Методи для визначення податкового навантаження на макрорівні

Метод	Умовні позначки
$ПН = \frac{П}{Дпс} (1.2)$	ПН – податкове навантаження; П – податкові надходження; Дпс – сукупні доходи приватного сектору.
$ПН = П + В - Тпо (1.3)$	ПН – податкове навантаження; П – податкові надходження; В – видатки; Тпо – трансферти з бюджету на управління приватного сектору економіки.

Основною особливістю формул Кушнірчука Ю. М. те, що він не приділяє уваги державному сектору економіки, враховуючи лише приватний.

Також у використанні для оцінки податкового навантаження на макрорівні свою методику представив Фрадинський О. А. [35, с. 81].

$$ПН = \frac{(ФПН + НПФ + Н - П + Зв)}{ВВП} \times 100 \quad (1.4)$$

де:

- $ПН$ – податкове навантаження;
- $ФПН$ – фактичні податкові надходження;
- $НПФ$ – надходження до позабюджетних фондів;
- $Н$ – недоїмка;
- $П$ – сума переплати;
- $Зв$ – сума заборгованості держави із відшкодування (повернення) податків та зборів;
- $ВВП$ – валовий внутрішній продукт.

Через певні причини, точне визначення податкового навантаження на макрорівні неможливе, адже воно не відображатиме повну ситуацію. Цими перешкодами є: тінізація економіки, домогосподарства і їх доходи, зниження оподаткування суб'єктів господарювання. Також однією із головних проблем є те, що в більшості формул використовується ВВП. Дана проблема полягає в

тому, що не вся додана вартість оподатковується, а це знову ж таки призводить до того, що частина виробленої вартості залишається за межами оподаткування, негативно впливає на рівень податкових надходжень, і призводить до зниження реального податкового навантаження.

На даний час особливого попиту набули формули для визначення податкового навантаження на мікрорівні, адже всі сплачені податки безпосередньо впливають на всі галузі виробництва. І, незважаючи на те, що об'єкт визначення податкового навантаження є малий, але труднощі також є, а саме:

- результати важко порівняти між собою;
- не враховується вплив непрямих податків;
- результат напряду залежить від масштабу підприємства;
- враховується лише податок на прибуток підприємства, не дозволяючи використовувати цей метод платникам, що є на спеціальному податковому режимі;
- не враховуються особливості діяльності підприємства на різних галузях.

Державною податковою службою України представлена така формула для визначення податкового навантаження на мікрорівні:

$$K_{\text{пн}} = \frac{\text{ПнП}}{\text{ВД}} \times 100 \quad (1.5)$$

де:

- $K_{\text{пн}}$ – коефіцієнт податкового навантаження;
- ПнП – податок на прибуток підприємства;
- ВД – валовий дохід.

Також ефективні методи, розроблені науковцями, представлені у таблиці 1.2.

Для визначення податкового навантаження на підприємство визначають ще й інші показники [29, с. 61] (додаток Б).

Таблиця 1.2

Методи визначення податкового навантаження на мікрорівні

Автор	Метод	Умовні позначки
Гавриленко Н. В.	$ПН = ПП + СП + НП \quad (1.6)$	ПН – податкове навантаження; ПП – податкові платежі, сплачені підприємством; СП – сплачені платежі в позабюджетні фонди; НП – недоїмка по платежах.
Балашова О. В.	$ПН = \left(\frac{пп}{СК} - ПК \right) \times 100 \quad (1.7)$	ПН – податкове навантаження; ПП – нараховані платежі в бюджет і позабюджетні фонди; СК – сума коштів, отриманих підприємством за звітний період; ПК – позикові кошти у звітному періоді.
Островенко Т. К.	$ПН = \left(\frac{ЗП}{В} + ПД \right) \times 100 \quad (1.8)$	ПН – податкове навантаження; ЗП – загальна сума всіх сплачених платежів; В – виручка від реалізації продукції; ПД – позареалізаційні доходи.

На нашу думку, при визначенні рівня податкового навантаження на підприємство не потрібно оминати ефекту перекидання певної суми податків з продавців на покупців (споживачів) товару. Звичайно, юридичні особи є законодавчо визначеними платниками податків, але вони виплачуються врешті-решт споживачами даної продукції. Як це працює? Продавець в ціну готової продукції включає частину своїх податкових витрат і таким чином він перекидає своє податкове навантаження на покупців своєї продукції.

Отже, на даний час існує великий різновид методів визначення податкового навантаження різних вітчизняних і зарубіжних науковців, які є ефективними для визначення даного показника як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівні.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ І ЇЇ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК В НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА ГЛОБАЛЬНОМУ МАСШТАБІ

2.1. Оцінка податкового навантаження в Україні

Визначення оптимального показника податкового навантаження є метою кожної країни, адже його завищення може спричинити пригнічення виробництва, його тінізацію, зменшення податкових надходжень до бюджету країни тощо. Оптимальним можна вважати рівень податкового навантаження, що передбачає вилучення частини доходів економічних суб'єктів, що не перешкоджає їхньому ефективному індивідуальному розвитку, і водночас, що є достатнім для втручання держави в економічні процеси, необхідні для підвищення ефективності національної економіки в цілому.

Для того, щоб краще дослідити податкове навантаження в Україні потрібно проаналізувати податкові надходження за останні роки (табл. 2.1). Основне завдання податкових надходжень полягає у забезпеченні державного бюджету фінансовими ресурсами з метою фінансування державних видатків. Формування податкових надходжень здійснюється за рахунок мобілізації до бюджету податків, зборів та обов'язкових платежів, які утворюють систему оподаткування. Розміри податкових надходжень бюджету залежать від стану розвитку економіки країни, а також потреб держави щодо перерозподілу ВВП і фінансового забезпечення реалізації державних програм.

Таблиця 2.1

**Показники податкових надходжень до Зведеного бюджету України
за 2017-2020 роки [12]**

Показники	2017	2018	2019	2020
Доходи Зведеного бюджету, млн. грн.	1016788,3	1184278,1	1289779,8	1215252,3
Податкові надходження, млн. грн.	828158,8	986348,5	1070321,8	217839,2
ПДВ, млн. грн. (з урахуванням бюджетного відшкодування)	63450,4	79130,9	88929,8	108224,7
ПДФО, млн. грн.	185686,1	229900,6	275458,5	261485,3
ПНП, млн. грн.	73396,8	106182,3	117316,8	104363,0
Акцизний податок, млн. грн.	67774,2	72695,5	71343,5	73669,4
Ввізне мито, млн. грн.	-	26560,4	29855,4	27124,5

З даної таблиці можна зробити порівняння 2020 р. з 2017 р. Доходи Зведеного бюджету збільшилися на 198464 млн. грн.; податкові надходження зменшилися на 610319,6 млн. грн; ПДВ збільшився на 44774,3 млн. грн; ПДФО збільшився на 89772,4 млн. грн; ПНП збільшився на 43920 млн. грн; акцизний податок збільшився на 3569,3 млн. грн. Отже, з кожним роком надходження до Зведеного бюджету України збільшуються на досить велику суму. Ці збільшення краще будуть помітні на діаграмі (рис. 2.1).

**Рис. 2.1. Показники податкових надходжень до Зведеного бюджету України
за 2017-2020 роки**

Отже, враховуючи розглянуті попередньо методи визначення податкового навантаження, можна вибрати найбільш відомий, а саме податкового коефіцієнта (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Показники податкового навантаження в Україні у 2016-2019 роках

Показники	Роки			
	2016	2017	2018	2019
Податкові надходження до Зведеного бюджету України, млн. грн.	782748,5	1016788,3	1184278,1	1289779,8
ВВП млн. грн.	2383182	2982920	3558706	3974564
Рівень податкового навантаження (податковий коефіцієнт), %	32,8	34,1	33,3	32,5

Слід відзначити, що рівень податкового навантаження в Україні за останні чотири роки постійно змінювався, проте ці зміни не були значними. Це навантаження можна відобразити у вигляді лінійної діаграми (рис. 2.2)

Рис. 2.2. Рівень податкового навантаження

Також можна визначити рівень податкового навантаження на працю за допомогою даних, наведених у таблиці (табл. 2.3). Податкове навантаження на працю можна визначити за 2018 і 2019 роки. Податкове навантаження на доходи від праці обчислюється як відношення сум акумульованого податку на доходи фізичних осіб і власних надходжень Пенсійного фонду України до загального обсягу доходів населення [6, с. 5].

Таблиця 2.3

Рівень податкового навантаження на працю в Україні у 2018-2020 роках

Показники	Роки	
	2018	2019
ПДФО, млн. грн.	229900,6	275458,5
Власні доходи Пенсійного фонду України, млн. грн.	50,94	38,29
Доходи населення, млн. грн.	3248730	3699346
Рівень податкового навантаження, %	7,1	7,4

Таким чином, згідно з таблиці податкове навантаження на працю в Україні можна також назвати стабільним, адже зміни незначні (0,3%).

В процесі дослідження нас зацікавило оподаткування доходів фізичних осіб, особливо молоді. У зв'язку із цим нами досліджено особливості сплати ПДФО для зазначеної категорії людей. У результаті дослідження ми дійшли висновку та пропонуємо зробити правки до Податкового кодексу щодо повного або часткового звільнення від сплати ПДФО для осіб, які не перевищують певного податкового порогу. Що означатиме, що особи, які не досягли 20 років і працюють повний робочий день звільнятимуться від сплати ПДФО (за наявності відповідного рівня доходу), а, відповідно, роботодавець не платитиме ЄСВ за таку особу. Тобто, загальна сума заробітної плати зменшиться лише на суму внеску на соціальне страхування. Що позитивно впливатиме на розвиток суб'єктів господарювання, виведення їх із «тіні», щодо нарахування та виплати заробітних плат працівникам. Потребує також розробки та надання рекомендацій дана методика для категорій самозайнятих осіб, тобто ФОП

тощо. Крім цього зважаючи на економічні реалії в нашій країні та у зв'язку з цим масова тимчасова трудова міграція молоді для роботи за кордоном пропонуємо активізувати роботу уряду та громадських організацій щодо роз'яснення прав та можливостей людей щодо повернення сплачених податків з доходу, отриманого за кордоном. Для цього нами зроблено один із кроків, зокрема узагальнено інформацію про вищезазначені угоди.

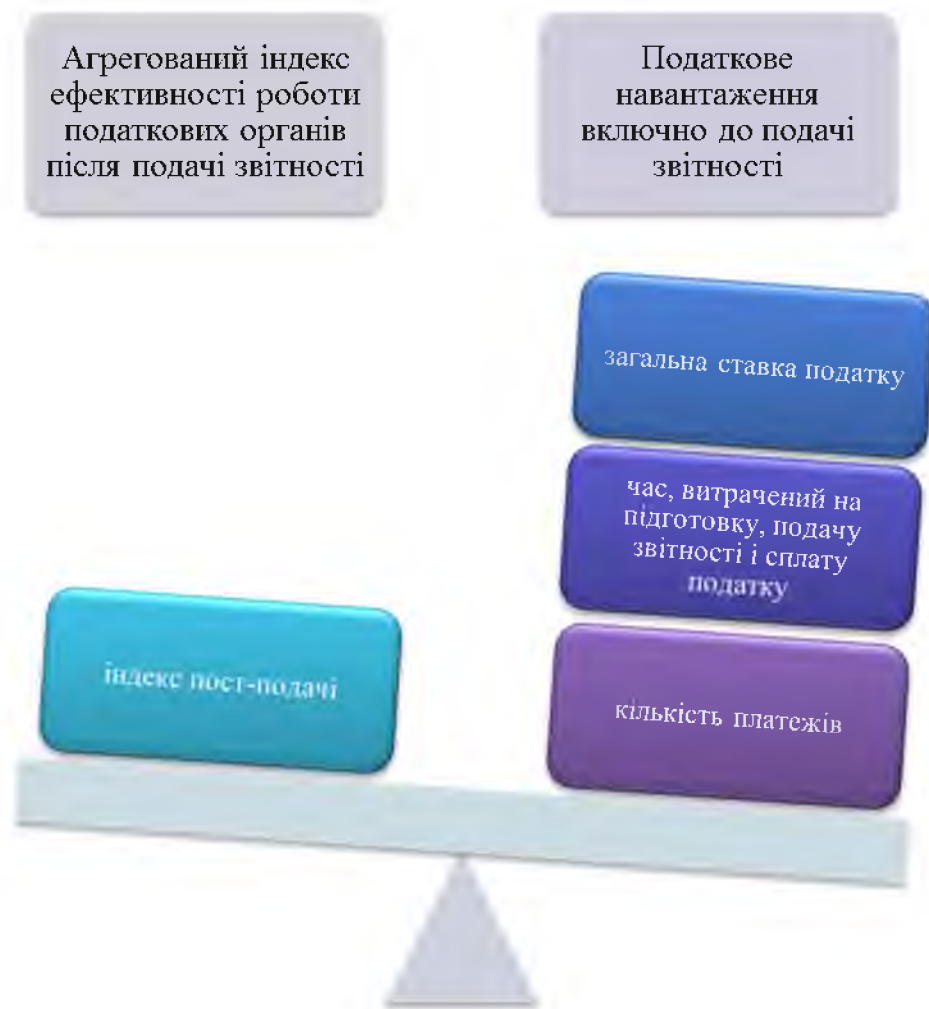
Для підтримання конкурентоспроможності суб'єктів ринку необхідна їхня адаптація до зміни економічних умов та врахування сучасних трендів розвитку, серед яких основною є діджиталізація бізнес-процесів. Дана тенденція прослідковується останнім часом й у роботі вітчизняних податкових органів, їх взаємодії із суб'єктами господарювання щодо формування кабінетів платників податків, зміни форми та обсягу інформації, які подаються платниками податків.

2.2. Порівняння податкового навантаження в Україні та країнах світу

На сучасному етапі розвитку показник податкового навантаження є основним критерієм ефективності системи оподаткування кожної країни. Саме тому, щоб краще оцінити рівень податкового навантаження в Україні потрібно порівняти його з інших країн.

У розвинених країнах з ринковою економікою податкова політика є механізмом правильного розподілу грошових коштів між усіма суб'єктами, що у свою чергу сприяє сталому розвитку країни в цілому.

Дуже популярним у світі має РwС спільного з Групою Світового Банку дослідження Paying Taxes. Рейтинг є складовою рейтингу Doing Business. Висока позиція в ньому означає, що податкове законодавство сприяє веденню бізнесу. Як пояснив керівний партнер РwС Україна Річард Поллард, щорічно, починаючи з 2006 року, фахівці оцінюють простоту сплати податків на підставі 4 індикаторів (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Індикатори оцінки простоти сплати податків в PwC

За допомогою цих даних Paying Taxes [40] можна проаналізувати податкове навантаження в країнах світу за 2020 рік (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Рейтинг податкового навантаження в світі за 2020 рік

Країна	Загальний рейтинг	Оцінка простоти сплати даних	Загальна ставка податку та внеску (TTCR)%	Час на виконання (роки)	Кількість платежів	Індекс після подання
Бахрейн	1	100,0	13,8	22,5	3,0	
ГАР-Гонконг, Китай	2	99,7	21,9	34,5	3,0	98,9
Катар	3	99,4	11,3	41	4,0	

Продовження таблиці 2.4

Ірландія	4	94,6	26,1	81,5	9,0	93,4
Маврикій	5	94,0	22,2	140	8,0	98,3
Кувейт	6	92,5	13,0	98	12,0	
Сінгапур	7	91,6	21,0	64	5,0	72,0
Данія	8	91,1	23,8	132	10,0	89,1
Нова Зеландія	9	91,0	34,6	140	7,0	96,9
Фінляндія	10	90,9	36,6	90	8,0	93,1
Оман	11	90,2	27,4	68	15,0	85,3
Естонія	12	89,9	47,8	50	8,0	99,4
Ізраїль	13	89,6	25,3	234	6,0	92,0
Грузія	14	89,2	9,9	216	5,0	85,9
Бутан	15	89,2	35,3	52	18,0	95,0
Україна	65	78,1	45,2	327,5	5,0	86,0

В даній таблиці представлені країни з найнижчим податковим навантаженням, Україна знаходиться на 65 місці.

Також можна порівняти рейтинг податкового навантаження України з країнами Європейського Союзу за даними Paying Taxes (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Податкове навантаження країн-членів ЄС, %

Країна	Загальний рейтинг	Загальна ставка податку та внеску (TTCR)%	Час на виконання (роки)	Кількість платежів	Індекс після подання
1	2	3	4	5	6
Австрія	44	83,5	51,4	131	12,0
Бельгія	63	78,4	55,4	136	11,0
Болгарія	97	72,3	28,3	441	14,0
Греція	72	77,1	51,9	193	8,0
Данія	8	91,1	23,8	132	10,0
Естонія	12	89,9	47,8	50	8,0
Ірландія	4	94,6	26,1	81,5	9,0
Іспанія	35	84,7	47,0	143	9,0
Італія	128	64,0	59,1	238	14,0
Кіпр	29	85,5	22,4	119,5	16,0
Латвія	16	89,0	38,1	168,5	7,0
Литва	18	88,8	42,6	95	10,0
Люксембург	23	87,4	20,4	55	23,0
Мальта	78	76,2	44,0	139	8,0

Продовження таблиці 2.5

Нідерланди	22	87,4	41,2	119	9,0
Німеччина	46	82,2	48,8	218	9,0
Польща	77	76,4	40,8	334	7,0
Португалія	43	83,7	39,8	243	8,0
Румунія	32	85,2	20,0	163	14,0
Словацька Республіка	55	80,6	49,7	192	8,0
Словенія	45	83,3	31,0	233	10,0
Угорщина	56	80,6	37,9	277	11,0
Фінляндія	10	90,9	36,6	90	8,0
Франція	61	79,2	60,7	139	9,0
Чеська Республіка	53	81,4	46,1	230	8,0
Хорватія	49	81,8	20,5	206	12,0
Швеція	31	85,3	49,1	122	6,0

Бачимо, що для більшості країн характерним є помірне податкове навантаження та проведення податкової політики, спрямованої на забезпечення стабільного економічного зростання, створення сприятливого клімату для розвитку господарської діяльності та ефективного вирішення соціальних проблем у державі (додаток В).

Отже, важливим для країни є її місце в світових рейтингах, наприклад Doing Business [38]. Рейтинг дає можливість оцінити легкість ведення бізнесу за десятьма основними показниками та дозволяє порівнювати країни між собою. Як наслідок, у рейтингу «Doing business» за показником «Оподаткування» Україна загалом піднялась зі 107 місця у 2016 році (до початку впровадження Стратегії) до 65 місця у 2020 році, а рівень податкового навантаження зменшився з 52,2 % у 2016 році до 45,2 % у 2020 році (відповідно до методології Doing Business) (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Україна в рейтингу Doing Business за показником «Оподаткування»

Місце України в даному рейтингу покращується з кожним роком. Для визначення загального місця країни в даному рейтингу враховують певні показники. В табличному вигляді можна відобразити всі ці показники за 2019 і 2020 роки і порівняти їх між собою (табл. 2.6) [38].

Таблиця 2.6

Показники України в Doing Business 2019-2020 рр.

Ключові показники	Doing Business 2019 рейтинг	Doing Business 2020 рейтинг	Зміни
Рейтинг легкості ведення бізнесу	71	64	+7
за показниками:			
реєстрація підприємств	56	61	-5
забезпечення виконання контрактів	57	63	-6
кредитування	32	37	-5
захист міноритарних інвесторів	72	45	+27
врегулювання питання щодо неплатоспроможності	145	146	-1
підключення до електромереж	135	128	+7
отримання дозволів на будівництво	30	20	+10
реєстрація власності	63	61	+2
міжнародна торгівля	78	74	+4
оподаткування	54	65	-11

Аналізуючи дану таблицю, потрібно зазначити, що кожне місце за показниками має свої особливості і змінюється також по своєму (додаток Д).

З даного розділу можна побачити різницю між рівнем оподаткування в різних країнах світу і порівняти їх з українським. На нашу думку, метод оцінювання податкового навантаження Paying Taxes не є ефективним, адже в кожній країні є різні рівні життя і державного забезпечення, що звичайно змінює показники і їх вплив на економіку. Велика різниця в податковій системі України, що безпосередньо впливає на рівень податкового навантаження – це бази оподаткування. В світовий рейтингах, для оцінки податкового навантаження, беруть до уваги основні податки. В Україні їх є 5 (податок на прибуток, податок на додану вартість, податок з доходів фізичних осіб, податок на майно і мито). Якщо порівняти рівень податкового навантаження України з іншими країнами, то він і не такий великий, але кількість платежів, що включаються до податкового тягаря, є доволі більшим.

Отже, на сьогодні Україна залишається на провідних місцях у світі за темпами зростання показників у рейтингу, адже хоч і податкове навантаження не є високим, однак заробітна плата є дуже низька порівняно з країнами Європи.

РОЗДІЛ 3

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПРАКТИКА В УКРАЇНІ

3.1. Інструменти мінімізації податкового навантаження

Відсутність виважених, спланованих та прогнозованих рішень в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності та ефективної податкової політики негативно вплинуло на розвиток національної економіки та призвело до збільшення тіньового сектору, корупції та недостатнього рівня довіри з боку населення.

Аналізуючи попередні дані про податкове навантаження в країнах світу, можна визнати, що цей рівень є доволі високий всюди і кожна країна всім своїми силами старається оптимізувати його. Рівень податкового навантаження є різний у кожній країні, адже в неї є певні свої особливості фінансової політики, соціально-економічного розвитку та структури податкової системи. Потрібно зауважити, що низький рівень податкового навантаження не завжди показує легкість введення бізнесу і загалом проживання в даній країні.

Дуже часто надмірне податкове навантаження стає причиною тінізації бізнесу, не виплати всіх податків, незаконному введенню підприємницької діяльності і навіть корупції. Саме тому кожна держава старається оптимізувати рівень податкового навантаження для процвітання і розвитку підприємництва в межах країни, що підсилить її не тільки внутрішньо, але й дозволить вийти на світовий ринок. Американські економісти вважають, що граничною межею рівня податкового навантаження є 30% з суми доходів, а ось 40-50% скорочують власні кошти підприємства, що і є головною причиною тінізації бізнесу і сприяє незацікавленості в інвестуванні.

Отже, оптимізація податкового навантаження — це раціональна багатоваріантна мінімізація податкових платежів, отримання в результаті цього

економії, додаткових податкових доходів та ефективного їх вкладення в розвиток підприємства. Але як це зробити?

На рівні підприємства, для якого дане податкове навантаження є надмірне, виділяють два шляхи його оптимізації: законний і незаконний (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Основні способи зменшення платежів

Незаконний шлях зменшення податкових платежів розуміється як ухилення від сплати податків, що супроводжується зменшенням податкової бази з того чи іншого податку. Але цей шлях не є ефективним, адже при податковій перевірці все одно виявлять дане порушення, за що передбачена податкова, адміністративна або кримінальна відповідальність. Тому необхідно обирати законний шлях зменшення рівня податкового навантаження, що є можливим для кожного підприємства.

Науковці виділили завдання оптимізації податкового навантаження, а саме [36, с. 310]:

- зниження податкових ставок та розширення баз оподаткування;
- покращення системи податкового адміністрування податків та зборів, забезпечення її прозорості;

- помірне зниження і рівномірність розподілу податкового навантаження між платниками залежно від виду діяльності;
- вдосконалення систем податкового контролю, які запобігали б ухиленню платниками сплати податкових платежів;
- зменшення та ефективне використання податкових пільг, які дуже часто лобіюють інтереси зацікавлених осіб;
- створення умов для активізації інвестиційних та інноваційних процесів у пріоритетних галузях економіки. Збільшення кількості інвестицій у господарську діяльність підприємств розширить масштаби їх діяльності та доходи суб'єктів господарювання. Зростання доходів призведе до збільшення ВВП і зменшення податкового навантаження.

Ці заходи допоможуть вивести з «тіні» значну частину економіки, зменшать кількість правопорушень податкового законодавства та пожвавлять підприємницьку діяльність, тобто будуть створювати сприятливі умови для економічного розвитку країни та добробуту її населення.

Також в управлінні підприємством виділяють свої методи оптимізації податкового навантаження. Для того щоб оптимізація пройшла правильно і без ризиків, для діяльності підприємства потрібне комплексне дослідження та поєднання всіх економічних, організаційних, правових та управлінських аспектів функціонування системи оподаткування, важливою складовою частиною яких є оцінювання умов, за яких встановлюються податкові зобов'язання підприємства, методичних підходів до нарахування податкових платежів та чинної системи господарських взаємовідносин підприємства. Можна розглянути декілька найбільш розповсюджених методів оптимізації податкового навантаження на суб'єкти господарювання [16, с. 138]:

- заміни відносин. Даний метод полягає в переоформленні контракту з партнером, де замінюються правовідносини із складною системою оподаткування з підвищеними ставками на на однорідні, що мають певні пільги в оподаткуванні;

- поділу відносин. Цей метод певною мірою ґрунтується на заміні видів господарських правовідносин, але його особливістю є поділ складних господарських відносин на декілька простих господарських операцій, що дозволяє знизити загальне податкове навантаження;

- відстрочення платежу. Підприємство може перенести частину реалізації своєї продукції з кінця одного кварталу на початок іншого;

- скорочення об'єкту оподаткування. Даний метод супроводжується відмовою від певних операцій, що оподатковуються без шкоди для господарської діяльності підприємства. Наприклад, відмова від частини оренди землі або спеціального використання водних ресурсів;

- делегування відповідальності. Його сутність полягає в передачі відповідальності за сплату основних податків спеціально створеній організації. Найчастіше він використовується для зменшення податку на прибуток підприємств;

- використання пільг та преференцій. Даний метод прогнозує перехід в галузь, де запроваджені податкові пільги. Наприклад, долучення до учасників технологічного парку;

- зміни юрисдикції. Підприємство може перенести свою реєстрацію або певної філії на територію, де передбачені податкові пільги. Наприклад, поліські регіони, які мають нижчі ставки фіксованого сільськогосподарського податку або в офшорні зони;

- облікової політики. Він полягає в складанні податкового бюджету підприємства таким чином, щоб не було коливання в розмірах сплати податків в різних податкових періодах.

В Україні економісти виділяють певні проблеми, що не дозволяють збалансувати рівень податкового навантаження, а саме:

- відсутність стабільності та послідовності в податковій політиці держави;

- постійні зміни податкового законодавства;

- обтяжливі податкові ставки;

- ухилення від сплати податків;
- відсутність стимулювання розвитку підприємництва.

3.2. Механізми побудови ефективної системи регулювання податкового навантаження в умовах цифрової економіки

Важливим питанням при податковому тягарі є можливість відстрочення платежу (боргу). Відповідно до статті 100 Податкового кодексу України платник податків має право звернутися до контролюючого органу із заявою про розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу, і у разі звернення платника із такою заявою сума грошового зобов'язання вважається узгодженою, і не підлягає оскарженню.

Також Податковим кодексом визначено, що Порядок такого розстрочення або відстрочення встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, наразі це Наказ Міністерства доходів і зборів України від 10.10.2013 № 574 «Про затвердження Порядку розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків», який 31.10.2013 за №1853/24385 зареєстровано в Міністерстві юстиції України (далі – Порядок).

Аналізуючи зазначений Податковий кодекс України та вищевказаний нормативний акт, можна сказати, що органам податкової служби, вже давно назріла потреба внести певні корективи у свої нормативні документи, і не тільки у частині перезатвердження наказів, а й і у їх змісті.

Фактично, провівши діючу нормативну базу, на нашу думку, необхідно створити повну уніфікацію вимог до процедур розстрочення або відстрочення, зокрема через відображення у відповідному нормативному документі (наказі) всіх вимог до оформлення документів, необхідних платнику для звернення за розстроченням або відстроченням.

Аналізуючи положення Порядку, слід відмітити, що у ньому відсутня чітка методика обрахунку відповідних економічних показників необхідних для

прийняття контролюючим органом вмотивованого рішення щодо надання або відмови платнику розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу.

Тому, на нашу думку, в умовах наявних цифрових технологій, не складно розробити програмне забезпечення для автоматичного розрахунку економічних показників оцінки діяльності платника податків на підставі його офіційних звітних даних, наявних у базах податкової служби та інших державних органах, а також автоматичного формування висновку щодо доцільності чи не доцільності прийняття контролюючим органом відповідного рішення за чітким алгоритмом. В умовах діджиталізації, зазначене програмне забезпечення повністю виключить людський фактор в умовах прийняття управлінського рішення контролюючим органом.

Отже, для подальшого покращення розвитку підприємницької діяльності в Україні потрібно покращити податкову політику, усунувши всі її недоліки. А також важливим для цього є оптимізація податкового навантаження на підприємства. Необхідно віднайти рівновагу між тягарем і вигодами оподаткування, між примусом і свідомим вибором сплати податків та зборів, тобто забезпечити баланс потреб і можливостей держави і громадян, публічними і приватними інтересами.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Тема оподаткування, а особливо податкового навантаження, завжди залишається актуальною. Багато науковців працюють і сьогодні над створенням ефективної податкової політики, щоб на практиці вона тільки покращувала економічний розвиток держали, а не сковувала його. Спрощуються взаємовідносини між платниками податків та держави, щоб знайти оптимальну величину податкового навантаження.

Податкове навантаження – це фінансовий індикатор, що характеризує обсяги податкових вилучень, які впливають на економіку в цілому та на окремих її платників. В цілому вважаємо, що поняття «податкове навантаження» являє собою процес податкової політики держави щодо сплачених податкових платежів в бюджет та рівень їх впливу на отримані блага населення й суб'єктів господарювання.

Проаналізувавши вище зазначені пояснення терміну «податкове навантаження», можна підсумувати, що дане поняття є швидше якісною, ніж кількісною характеристикою, адже відображає ефект впливу податків на різні рівні економіки. В цілому вважаємо, що поняття «податкове навантаження» являє собою процес податкової політики держави щодо сплачених податкових платежів в бюджет та рівень їх впливу на отримані блага населення й суб'єктів господарювання.

Великою перешкодою для розвитку податкової системи є те, що досі не знайдено оптимального методу визначення податкового навантаження як на макrorівні, так і на мікрорівні. В більшості державах світу використовують метод податкового коефіцієнта, але і він має свої недоліки для України, обумовлених своєрідністю економічної ситуації в Україні.

Визначаючи показник податкового навантаження в Україні за 4 останні роки, за методом податкового коефіцієнта, можна підсумувати, що він є нестабільним. З 2016 рік по 2019 він відповідно змінювався 32,8%; 34,1%; 33,3%; 32,5%.

Також дуже сильно зріс і рівень податкового навантаження на працю в Україні за останні 2 роки, а саме в порівнянні з 2019 роком (на 0,3%).

Зважаючи на економічні реалії в нашій країні та у зв'язку з цим масова тимчасова трудова міграція молоді для роботи за кордоном пропонуємо активізувати роботу уряду та громадських організацій щодо роз'яснення прав та можливостей людей щодо повернення сплачених податків з доходу, отриманого за кордоном. Для цього нами зроблено один із кроків, зокрема узагальнено інформацію про вищезазначені угоди.

В порівнянні з іншими країнам світу, податкове навантаження в Україні не є найвищим. За даними Paying Taxes за 2020 рік Україна знаходиться на 65 місці серед країн світу. Враховуючи рейтинг «Doing business» за показником «Оподаткування» Україна доволі покращила свій показник податкового навантаження, піднявшись із 107 місця у 2016 році (до початку впровадження Стратегії) до 65 місця у 2020 році, а рівень податкового навантаження зменшився з 52,2 % у 2016 році до 45,2 % у 2020 році. На сьогодні Україна залишається на провідних місцях у світі за темпами зростання показників у рейтингу, але їй є до чого рости, адже хоч і податкове навантаження не є високим, але заробітна плата є дуже низька порівняно з країнами Європи.

Отже, податкове навантаження відіграє дуже важливу роль для кожної країни, адже він безпосередньо впливає на її соціально-економічний розвиток. Україна з кожним роком старається оптимізувати рівень податкового навантаження щоб сприяти розвитку різних галузей господарства і покращувати їхні можливості на світових ринках.

Для подальшого покращення розвитку підприємницької діяльності в Україні потрібно покращити податкову політику, усунувши всі її недоліки. А також важливим для цього є оптимізація податкового навантаження на підприємства. Необхідно віднайти рівновагу між тягарем і вигодами оподаткування, між примусом і свідомим вибором сплати податків та зборів, тобто забезпечити баланс потреб і можливостей держави і громадян, публічними і приватними інтересами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України від 28.04.2020р. № 2725 XVII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Антология экономической классики : в 2-х т. / сост. И.А. Столяров. Москва : Эконов ; Ключ, 1993. Т. 1. 475 с.
3. Барабаш Л.В., Копитіна І.В. Сутність і характеристика податкового навантаження в Україні. Університетські наукові записки. 2015. № 4. С. 64-72.
4. Баранова В.Г., Дубовик О.Е. Влияние налоговой нагрузки на развитие предпринимательства. Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). 2013. № 1(60). С. 5–30.
5. Берч Н.Я. Податкове навантаження як окрема економічна категорія: теоретична сутність та спроби обрахунку. Наукові праці НДФІ. 2008. № 2(43). С. 111–118.
6. Бойко А.А. Податкове навантаження як критерій ефективності податкової політики. Збірник студентських наукових праць. Одеса. 2013. № 2. С. 334–341.
7. Брызгалин А.В. Налоги и налоговое право. Москва : Аналитика-пресс, 1999. 608 с.
8. Буряк П.Ю., Кулинич Х.В. Історичний аспект та сутність податкового навантаження як економічної категорії. Наука й економіка. 2014. № 3(35) С. 207–214.
9. Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. Податкова система: Навчальний посібник за заг. ред. І. С. Волохової. Харків : Видавництво «Діса плюс». 2019. 402 с.
10. Годованець О.В., Маршалок Т.Я. Податкове навантаження: важливий чинник соціально-економічної стратегії держави. Економічний аналіз. 2008. № 3. С. 85–89.

11. Добре там, де нас немає: країни з найнижчими податками. Інформаційний ресурс «Ліга Закон». URL: <https://ips.ligazakon.net/>
12. Дропа Я., Чабан І. Податкове навантаження та його вплив на економіку. Формування ринкової економіки в Україні. 2009. № 219.
13. Експертна група «Підприємці за реформи». Українська федерація індустрії безпеки. URL : <http://ufib.com.ua/docs/2015/calc/Calculator.html>
14. Єфименко Т.І., Соколовська А.М. Динаміка податкового навантаження в Україні в контексті реалізації податкової реформи. Київ : ДННУ «Академія фінансового управління», 2013. 492 с.
15. Иванов С.А. Налоги и налогообложение : учебное пособие. Тамбов, 2005. 80 с.
16. Кірдіна О.Г., Фролова А.В. Оптимізація податкового навантаження на макро- та мікрорівні. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2018. № 64. С. 135-141.
17. Колісніченко П.Т. Методичні підходи до розрахунку податкового навантаження на мікроекономічному рівні. Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії. 2010. № 1(18). С. 49–55.
18. Корнус В. Оцінка податкового навантаження на рівні підприємств. Економіст. 2008. № 10. С. 17-19.
19. Кравчук А., Ніколюк О. Активізація інвестиційних процесів у контексті податкового навантаження національної економіки України. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. С. 86-93.
20. Кушнірчук Ю.М. Оптимізація рівня фіскального навантаження з метою економічного забезпечення держави. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20.11. С. 161–168.
21. Левченко Н.М. Систематизація методик оцінки податкового навантаження на суб'єктів господарювання. Сталий розвиток економіки. 2010. № 6. С. 270–275.

22. Майбуров І.А., Соколовська А.М. Теорія налогообложення: продвинутый курс: учеб. для магістрантів. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2011. 591 с.
23. Мельничук О.П., Мельник О.В. Податкове навантаження системи оподаткування України. Економіка і регіон. 2014. № 2 (45). С. 114-120.
24. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
25. Міністерство фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/ua/>
26. Наказ Міністерства доходів і зборів України від 10.10.2013р. № 574 «Про затвердження Порядку розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1853-13#Text>
27. Новік О.І. Тлумачення поняття «податкове навантаження» у вітчизняній та зарубіжній літературі. Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2015. Випуск 6. С. 756-762.
28. Новіков М.А. Порівняльний аналіз методик визначення податкового навантаження та шляхи їх удосконалення. Сталий розвиток економіки. 2011. № 2. С. 284–288.
29. Орищин Т.М. Оптимізація податкового навантаження підприємства: теоретичний та методичний аспекти. Економіка та держава. 2019. № 4. С. 58-62.
30. Пономарьова Т.В., Чала Т.Г. Особливості формування системи статистичних показників дослідження оподаткування й визначення податкового навантаження в Україні. Соціальна економіка. 2016. № 1. С. 168-175.
31. Саніна І.С., Ткачик І.П. Оцінка рівня податкового навантаження в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. Вип. 13. С. 212-216.

- 32.Сердюк О.М., Заревчацька Т.В. Податкова система (практикум) : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 328 с.
- 33.Соколовська А.М. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки. Економіка України. 2006. № 7. С. 4–12.
- 34.Фєдосова В.Е. Проблеми податкової системи та податкового навантаження України. Економіка і регіон. 2015. № 2 (51). С. 90-93.
- 35.Фрадинський О.А. Поняття податкового навантаження та підходи до його визначення. Вісник Хмельницького національного університету. 2010. № 1. Т. 1. С. 79-82.
- 36.Червінська О.С. Аналіз податкового навантаження в Україні та шляхи його оптимізації. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24.6. С. 307–313.
- 37.Черник А.А. Сравнительный анализ методик расчета налоговой нагрузки организации. Социально-антропологические проблемы информационного общества. 2013. № 1. С. 35.
- 38.Doing Business. URL: <https://www.doingbusiness.org/>
- 39.Index of Economic Freedom : report. URL: <https://www.heritage.org/>
- 40.Paying Taxes: The global picture. URL: <https://www.pwc.com/payingtaxes>

ДОДАТКИ

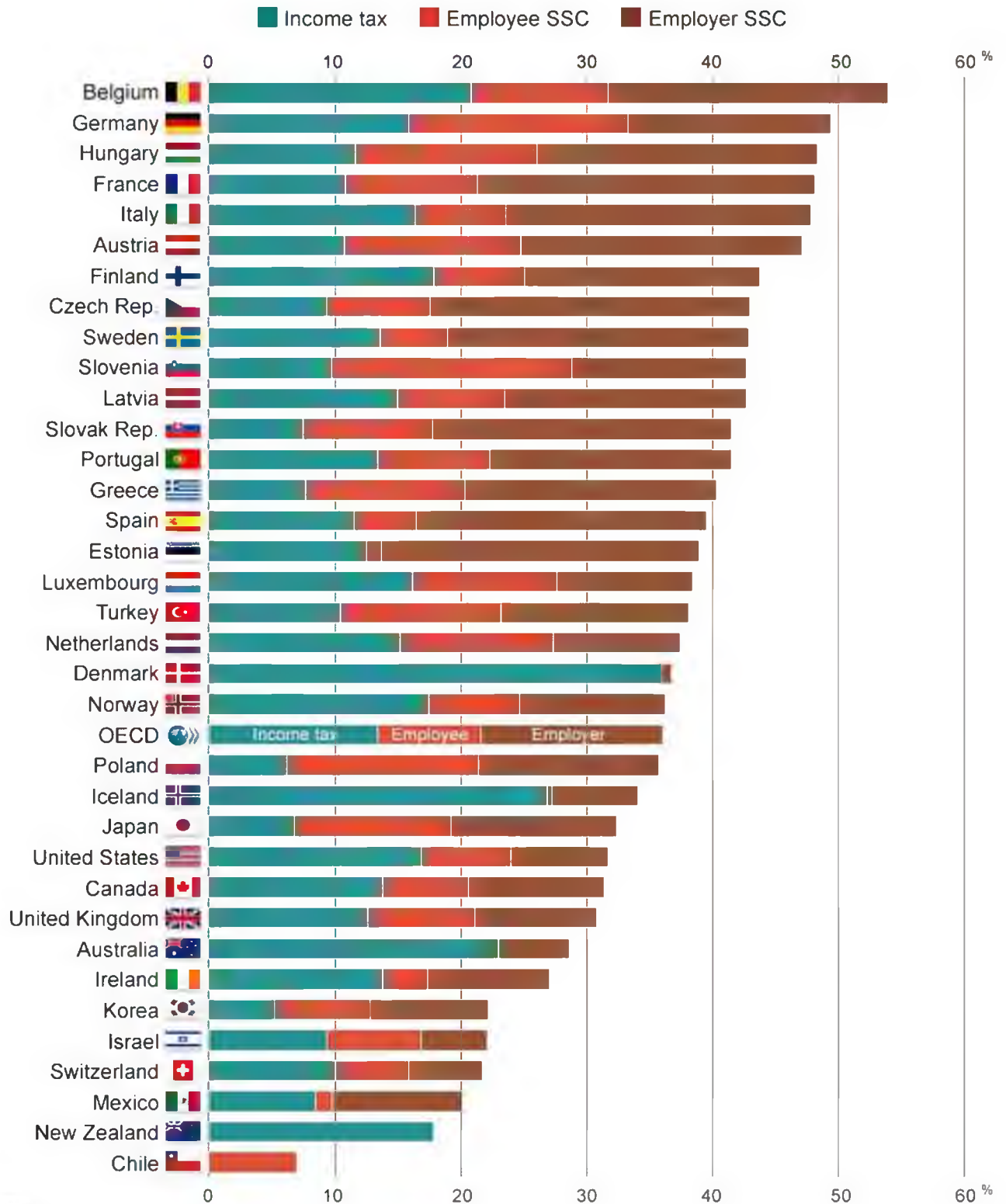
Трактування дефініції «податкове навантаження» в економічній літературі

№ з/п	Джерело	Визначення терміну
1	Сердюк О., Заревчацька Т. [32]	Частина доходу фізичних і юридичних осіб, що перерозподіляється через державний бюджет
2	Кушнірчук Ю. [20]	Важливий фіскальний показник, характеризує сукупний вплив податків на економіку країни загалом чи на окремих суб'єктів господарювання, тобто фактично є показником ефективності бюджетної податкової політики
3	Новіков М. [28]	Міра впливу податкових платежів на фінансовий стан підприємства
4	Соколовська А. [33]	Ефекти впливу податків на економіку в цілому та на окремих її платників, пов'язані з економічними обмеженнями, що виникають у результаті сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання
5	Майбуров І. [22]	Міра, ступінь, рівень економічних обмежень, що виникають внаслідок відрахування грошових засобів на сплату податків, відволікання їх від інших можливих напрямків використання
6	Експертна група «Підприємці за реформи» [13]	Відношення суми всіх податків і зборів, які підприємство за податкових умов змушене виплатити, до розміру заробітку, тобто до розміру доданої вартості
7	Петті У. [2]	Загальна сума коштів, яку необхідно мобілізувати до державної казни у вигляді податків
8	Колісниченко П.Т. [17]	Частина підприємницького доходу, яка безповоротно вилучається державою через систему податків та зборів
9	Баранова В.Г., Дубовик О.Е. [4]	Узагальнюючий показник, що характеризує частину прибутку фізичних та юридичних осіб, яка перерозподіляється через державний бюджет
10	Бризгалін А.В. [7], Черник Д.Г. [37]	Узагальнюючий показник, що характеризує роль податків у житті суспільства і держави; величина, що характеризує частку податкових відрахувань у загальному обсязі виробництва і доходів ... що визначається як відношення податкових зборів до сукупного національного доходу
11	Іванов А. [15]	Узагальнюючий показник, що характеризує роль податків у житті суспільства і визначається як відношення загальної суми податкових зборів до сукупного національного продукту
12	Годованець О.В., Маршалок Т.Я. [10]	Узагальнена характеристика діяльності податкової системи держави, яка показує, як податки впливають на фінансовий стан платників податків або народне господарство у цілому
13	Левченко Н.М. [21]	Показник ефективності податкової політики, який впливає на наповнення державних доходів, рівень податкових надходжень у структурі ВВП і, відповідно, частку ВВП на душу населення
14	Берч Н.Я. [5]	Показник ефективності рівня втручання держави через податки в діяльність платників
15	Буряк П.Ю., Кулинич Х.В. [8]	Фіскальний показник, що характеризує вплив податків на соціально-економічний розвиток держави чи окремих суб'єктів господарювання у результаті взаємодії податкової системи та держави

Показники рівня податкового навантаження на підприємство

Показник	Методика розрахунку	Економічний зміст показника
Загальні показники рівня податкового тиску		
1. Загальна ефективна ставка податку	$ЕСП = П_{заг.}/БП$	Показує відношення загального обсягу податкових відрахувань до бази оподаткування
2. Коефіцієнт податкомісткості реалізованої продукції (податкоспроможності підприємства)	$КВР = П_{заг.}/ВР$	Визначає питому вагу загальних податкових платежів, які здійснює підприємство в бюджет, у сумі виручки від реалізації
3. Податковіддача доходів	$ПД = П_{заг.}/Д$	Визначає питому вагу загальних податкових платежів, які здійснює підприємство, в доході
4. Податковіддача витрат	$ПВ = П_{заг.}/В$	Визначає співвідношення загальної суми податкових платежів і витрат підприємства
5. Податковіддача прибутку	$ПП = П_{заг.}/П$	Показує, в скільки разів сума сплачених податків перевищує прибуток підприємства
6. Податковіддача активів	$ПА = П_{заг.}/А$	Показує співвідношення загальної суми сплачених податків до вартості активів підприємства
7. Прибуток на 1 грн сплачених підприємством податків	$Пп = П/П_{заг.}$	Показник, обернений коефіцієнту податковіддачі прибутку, показує відношення чистого прибутку до загальної суми сплачених підприємством податків
8. Дохід на 1 грн. сплачених підприємством податків	$Дп = Д/П_{заг.}$	Показник, обернений коефіцієнту податковіддачі доходів
Часткові показники рівня податкового тиску		
1. Коефіцієнт оподаткування доходу	$КД = ПД/Д$	Показує відношення відповідного виду податків до бази
2. Коефіцієнт оподаткування витрат	$КВ = ПВ/В$	
3. Коефіцієнт оподаткування прибутку	$КП = ПП/П$	

Рейтинг податкового навантаження в світі

Покращення показників українських показників в PayingTaxes

